

Część szczególna kodeksu wykroczeń
– ustawowe znamiona wybranych wykroczeń

Część I

Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu

kom. Henryk Bartecki
asp. Rafał Błoch
Zakład Służby Kryminalnej

Część szczególna kodeksu wykroczeń
– ustawowe znamiona wybranych wykroczeń

Część I

Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu

Katowice 2013

Redakcja:
mł. insp. Jacek Słobosz

Redakcja techniczna i korekta:
Paweł Mięsiak

© Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2013. Pewne prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja w całości stanowi materiał dydaktyczny Szkoły Policji w Katowicach.
Publikacja dostępna jest na licencji:
Creative Commons – Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych
3.0 Polska (CC-BY-NC-ND) 3.0. Polska.

Postanowienia licencji są dostępne pod adresem:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/legalcode>

Spis treści

Wstęp	4
Wykaz skrótów	5
Rozdział 1. Uwagi ogólne	6
1.1. Wykroczenie	6
1.2. Przepięstwo	7
1.3. Ustawowe znamiona wykroczenia	7
1.3.1. Podmiot	7
1.3.2. Strona podmiotowa	8
1.3.3. Przedmiot ochrony	8
1.3.4. Strona przedmiotowa	9
Rozdział 2. Ustawowe znamiona wykroczeń	
przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	11
2.1. Zbiegowisko publiczne – zaniechanie opuszczenia	11
2.2. Posiadanie w miejscu publicznym noża, maczety lub innego podobnego przedmiotu w okolicznościach wskazujących na zamiar użycia go w celu popęnienia przestępstwa	12
2.3. Spokój i porządek publiczny – zakłócenie	14
2.4. Publiczne nawoływanie do popęnienia czynu zabronionego	18
2.5. Przepisy porządkowe – naruszenie	19
2.6. Żebractwo w miejscu publicznym	21
2.7. Ogłoszenia prywatne – umieszczanie w miejscu publicznym do tego nieprzeznaczonym	23
2.8. Nieruchomości – uchybienie obowiązkwowi oznakowania	24
Zakończenie	26
Literatura	27

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest omówienie wybranych czynów zabronionych zawartych w ustawie Kodeks wykroczeń¹, w celu dokonania ich analizy pod kątem ustawowych znamion wykroczeń – podmiotu i przedmiotu ochrony, strony przedmiotowej i podmiotowej. Praca ta przedstawia wybrany fragmentu prawa wykroczeń w sposób zrozumiały zarówno dla osób posiadających już pewną wiedzę, jak również dla stykających się z tym zagadnieniem po raz pierwszy. W skrypcie omówiono wybrane czyny zabronione poprzez ich teoretyczną analizę, hipotetyczne przykłady oraz poparcie autentycznymi orzeczeniami sądów.

---

¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, (Dz.U. z 2013 r., poz. 482 j.t.).

Wykaz skrótów

---

k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, (Dz.U. z 2013 r, poz. 482 j.t.),

k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U 1997 r. nr 88, poz. 553 z późn. zm.),

Dz. U. – Dziennik Ustaw,

art. – artykuł,

itp. – i tym podobne,

m.in. – między innymi,

nr – numer,

pkt – punkt,

poz. – pozycja,

r. – rok,

rozp. – rozporządzenie,

s. – strona (y),

tj. – to jest,

ozn. – tak znaczy,

ozn. – tak zwany (a, e),

wyd. – wydanie,

wyr. – wyrok,

w zw. – w związku,

zm. – zmiana (y).

Rozdział 1.

Uwagi ogólne

Określenie „wybrane czyny zabronione” należy w tym miejscu zastąpić bardziej precyzyjnym dla potrzeb tej pracy, a mianowicie „wybrane wykroczenia”. By w pełni doprecyzować to określenie i powód, dla którego poświęcono temu uwagę, należy odnieść się do definicji samego wykroczenia. Definicję tę można samodzielnie skonstruować na podstawie pierwszych artykułów kodeksu wykroczeń. Po ich odczytaniu należy przyjąć, iż:

1.1. Wykroczenie

Wykroczenie to czyn:

- popełniony przez człowieka, który w chwili jego popełnienia miał ukończone 17 lat,
- społecznie szkodliwy,
- zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (o ustawowych znamionach) pod groźbą kary: aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 zł lub nagany,
- bezprawny,
- zawiniony.

Dla porównania i rozróżnienia należy również określić czyn zabroniony jakim jest przestępstwo. Definicję przestępstwa odnajdziemy z kolei w pierwszych artykułach ustawy Kodeks karny².

---

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, (Dz.U. z 1997r. nr 88, poz.553; zm., z późn. zm.).

1.2. Przestępstwo

Przestępstwo to czyn:

- popełniony przez człowieka, który w chwili jego popełnienia miał ukończone 17 lat – art. 10 § 1 k.k. (wyjątki określone w art. 10 § 2 k.k. – dotyczą nieletnich po ukończeniu lat 15)
- społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy,
- zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili jego popełnienia (z uwagi na rozmiar kary przestępstwo jest określane jako **zbrodnia** lub **występek** – art. 7 § 1 k.k.),
- bezprawny,
- zawiniony.

Aby przejść do zasadniczej części pracy należy odpowiedzieć na pytanie, czym są ustawowe znamiona wykroczenia.

1.3. Ustawowe znamiona wykroczenia

Ustawowe znamiona wykroczenia to opisany w ustawie (nie tylko w ustawie Kodeks wykroczeń, ale również w innych aktach prawnych określających, iż dany czyn zabroniony to wykroczenie) zespół cech charakteryzujących dany typ wykroczenia, **koniecznych, a zarazem wystarczających** do uznania określonego zdarzenia za wykroczenie.

Do ustawowych znamion wykroczenia zaliczamy:

- podmiot;
- stronę podmiotową;
- przedmiot ochrony;
- stronę przedmiotową.

1.3.1. Podmiot

Podmiot określa, kto może być sprawcą wykroczenia. W myśl powyższej definicji wykroczenia będzie nim osoba fizyczna, mająca ukończone w chwili popełnienia

czynu 17 lat, poczytalna – a więc każdy człowiek posiadający te cechy (podmiot powszechny) – jak również, w niektórych przypadkach określonych przez ustawodawcę, może to być każdy człowiek posiadający pewne inne dodatkowe indywidualne cechy (podmiot indywidualny).

1.3.2. Strona podmiotowa

Strona podmiotowa określa stan psychicznego nastawienia sprawcy do popełnianego przez niego czynu w chwili zaistnienia czynu zabronionego. Nastawienie to możemy określić jako **umyślność i nieumyślność**.

Umyślność określana jest jako:

- **zamiar bezpośredni** – sprawca ma zamiar popełnić czyn zabroniony, to jest chce go popełnić i czyn ten w konsekwencji popełnia;
- **zamiar ewentualny** – sprawca nie ma pewności co do popełnienia określonego czynu zabronionego, ale godzi się, że swoim zachowaniem taki czyn popełni.

Nieumyślność określana jest jako:

- **lekkomyślność** – sprawca możliwość popełnienia czynu przewiduje, lecz bezpodstawnie przypuszcza, że go uniknie;
- **niedbalstwo** – sprawca możliwości popełnienia czynu nie przewiduje, choć mógł i powinien ją przewidzieć.

1.3.3. Przedmiot ochrony

Przedmiot ochrony określa, jakie dobro chronione prawem narusza sprawca popełniając dane wykroczenie. Biorąc pod uwagę konkretne wykroczenie, przedmiot ochrony może być:

- **ogólny** – w takim ujęciu chroniony jest przez całe prawo karne i jest pojęciem abstrakcyjnym;
- **rodzajowy** – chroniony przez grupę przepisów karnych, z reguły zamieszczonych w tym samym rozdziale;
- **indywidualny** – chroniony jest pojedynczym przepisem.

1.3.4. Strona przedmiotowa

Strona przedmiotowa to całość przebiegu zdarzenia będącego wykroczeniem – od chwili rozpoczęcia do czasu jego zakończenia. Chcąc obrazowo określić to znamie, można podać przykład zapisu kamery monitoringu, która zarejestrowała dane wykroczenie. Po analizie zapisu będzie można określić dokładnie, gdzie i kiedy doszło do wykroczenia, jaki miało przebieg i czy w wyniku działania sprawcy zaistniał jakiś skutek.

Tak więc stronę przedmiotową danego wykroczenia określimy poprzez:

- **czyn sprawcy**, który w rozumieniu prawa karnego, jest zewnętrznym zachowaniem się sprawcy, sterowanym jego wolą oraz dostrzegalnym przez obserwatora z zewnątrz. Wyraża się ono w działaniu bądź zaniechaniu działania, do którego człowiek był obowiązany. Element, który **zawsze** występuje, opisany jest za pomocą znamienia czasownikowego np.: „nie opuszcza zbiegowiska”, „przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej”, „zakłóca spokój”);
- **przedmiot wykonawczy czynu** to osoba lub rzecz, na które bezpośrednio skierowane jest zachowanie się sprawcy np.: art. 108. k.w.: „kto szczuje psem człowieka” [...]; art. 119 § 1 k.w.: „kto kradnie lub przywłaszcza sobie **cudzą rzecz ruchomą**” [...];
- **sposób popełnienia czynu**, np.: art. 87 § 1 k.w.: „kto, znajdując się w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi pojazd mechaniczny” [...]; art. 121 § 2 k.w.: „tej samej karze podlega, kto bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza” [...];
- **okoliczności modalne**, w skład których wchodzi:
  - 1) czas – np.: art. 125. k.w.: „kto w ciągu dwóch tygodni od dnia znalezienia cudzej rzeczy albo przybłąkania się cudzego zwierzęcia” [...];
  - 2) miejsce – art. 87 § 2 k.w.: „kto [...] prowadzi na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu” [...];

- 3) sytuacja – art. 51 § 2 k.w.: „jeżeli czyn [...] ma charakter chuligański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka” [...];
- 4) użyte narzędzia – art. 96a § 2. k.w.: „kto, nie będąc do tego uprawnionym, używa w pojeździe sygnałów świetlnych w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnału dźwiękowego o zmiennym tonie” [...];
- **skutek** – to zmiana w świecie zewnętrznym spowodowana zachowaniem się sprawcy np.: art. 119 § 1. k.w.: „kto kradnie [...] cudzą rzecz ruchomą” [...] – skutkiem jest przeniesienie władztwa nad cudzą rzeczą ruchomą wbrew woli jej prawnego posiadacza albo art. 124 § 1. „kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku” [...] – skutkiem zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie niezdatnym do użytku cudzej rzeczy, zarówno ruchomej jak i nieruchomej.

Niektóre z wykroczeń podkreślają potrzebę występowania relacji, powiązania między zachowaniem sprawcy a zaistniałym w wyniku tego skutkiem – **związek przyczynowo-skutkowy** np.: art. 105 § 1 k.w.: „kto przez rażące naruszenie obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej dopuszcza do popełnienia przez nieletniego czynu zabronionego” [...].

Rozdział 2.

Ustawowe znamiona wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu

---

2.1. Zbiegowisko publiczne – zaniechanie opuszczenia

Art. 50. k.w.: „kto nie opuszcza zbiegowiska publicznego pomimo wezwania właściwego organu, podlega karze aresztu albo grzywny”.

Podmiot: powszechny, każda osoba zdolna do ponoszenia odpowiedzialności na gruncie prawa wykroczeń.

Strona podmiotowa: odpowiedzialność za to wykroczenie możliwa jest zarówno, gdy sprawcy przypisać można umyślność, jak i nieumyślność.

Przedmiot ochrony: porządek i spokój publiczny chroniony przed takim zakłóceniem jak zbiegowisko publiczne.

Strona przedmiotowa: zachowanie sprawcy realizowane w formie zaniechania, polega na nieopuszczeniu zbiegowiska publicznego. Doktryna pod pojęciem **zbiegowisko publiczne** rozumie – samorzutne, przypadkowe zgromadzenie się bliżej nieokreślonej liczby osób w miejscu publicznym, do którego każdy może się przyłączyć. Dla odpowiedzialności sprawcy nie jest istotna przyczyna powstania zbiegowiska. Warunkiem, od którego uzależniona jest odpowiedzialność sprawcy (okoliczność modalna sytuacji) jest wezwanie właściwego organu. Kodeks wykroczeń nie wskazuje o jakie organy chodzi. W doktrynie wskazuje się, iż organami uprawnionymi do wezwania do rozejścia się są np. policja, straż miejska, Służba Ochrony Kolei, straż pożarna itp. Ważne jest, aby wezwanie było ogłoszone w sposób wyraźny i wynikało z uprawnień danego organu.

Przykład:

W czasie udzielanej pomocy po zdarzeniu drogowym przez policję i Państwową Straż Pożarną w miejscu zdarzenia i bezpośrednio przyległym bez żadnego wspólnego porozumienia przypadkowi przechodnie zatrzymują się, gromadząc się samorzutnie.

Z uwagi na wykonywane czynności funkcjonariusze zgodnie z przepisami wydają jasne wezwanie do rozejścia się skierowane do wszystkich zgromadzonych. Zgromadzeni nie rozchodzą się, uważając że nie przeszkadzają, twierdząc jednocześnie, że oni tylko patrzą i nic złego nie robią.

2.2. Posiadanie w miejscu publicznym noża, maczety lub innego podobnego przedmiotu w okolicznościach wskazujących na zamiar użycia go w celu popełnienia przestępstwa

Art. 50a § 1. Kto w miejscu publicznym posiada nóż, maczetę lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot, a okoliczności jego posiadania wskazują na zamiar użycia go w celu popełnienia przestępstwa, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny nie niższej niż 3000 zł.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 orzeka się przepadek przedmiotów stanowiących przedmiot wykroczenia, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Podmiot: powszechny.

Strona podmiotowa: umyślność.

Przedmiot ochrony: porządek i spokój publiczny.

Strona przedmiotowa: elementami strony przedmiotowej są:

- miejsce (miejsce publiczne);
- znamię czasownikowe w postaci posiadania;
- narzędzia takie jak: nóż, maczeta lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot;
- okoliczności, które świadczą o możliwości użycia tych przedmiotów w celu popełnienia przestępstwa (sprawca ma zamiar).

Prawo karne wielokrotnie wskazuje, iż sprawca przestępstwa może posługiwać się niebezpiecznymi przedmiotami w trakcie dokonywania czynu zabronionego np.: bójki, pobicia, czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, rozboju z użyciem noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu. Powyższy artykuł daje możliwość działania służbom porządkowym już na etapie stwierdzenia posiadania

takich przedmiotów. Zamiar, a w przypadku wyżej wymienionych przestępstw, również etap przygotowania do ich popełnienia w postaci posiadania takich przedmiotów nie mógł być karany przez prawo karne. Powstała swoistego rodzaju luka, która *de facto* nie dawała możliwości skutecznego działania służbom porządkowym w granicach przewidzianych przez prawo karne (działanie było możliwe jedynie na podstawie art. 15 ust. 3 ustawy o Policji – w ramach zatrzymania prewencyjnego).

Dlatego, wydaje się, ustawodawca wprowadził przepis, który penalizuje posiadanie w miejscu publicznym niebezpiecznych przedmiotów, takich jak np. nóż, maczeta, siekiera itp., ale tylko w sytuacji, gdy można osobie przypisać zamiar ich użycia w celu popełnienia przestępstwa. Należy więc zwrócić uwagę, iż samo posiadanie takich przedmiotów nie daje jeszcze możliwości zastosowania omawianego przepisu, musi dojść do kumulatywnego zbiegu kilku elementów strony przedmiotowej omawianego artykułu. Należy sprawcy tego wykroczenia udowodnić, że posiadał nóż, maczetę, lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot w miejscu publicznym (ważną okolicznością modalną jest miejsce publiczne – ogólnodostępne. Może to być miejsce, do którego wstęp ma każdy bez ograniczeń np. ulica, park, sklep, jak również miejsce wymagające posiadania określonej karty wstępu, biletu, zaproszenia (np. kino, stadion, tramwaj) w takich okolicznościach, iż możemy przypuszczać, że sprawca ma bezpośredni zamiar użycia tych przedmiotów w celu dokonania przestępstwa.

Istotną kwestią jest również określony w paragrafie drugim obligatoryjny środek karny w postaci przepadku przedmiotów, nawet w sytuacji, gdy nie należą do sprawcy. Należy pamiętać, iż sprawcy tego wykroczenia nie można ukarać mandatem karnym.

Przykład:

Nie poniesie odpowiedzialności z tego przepisu osoba posiadająca przy sobie nóż, mająca go np. w kieszeni lub na pasku. Natomiast osoba, która wyciąga nóż, kieruje go w stronę przechodniów, wymachuje nim lub w inny sposób demonstracyjnie wskazuje na możliwość jego użycia w stosunku do osób postronnych będzie odpowiadała przed sądem za popełnienie omawianego czynu.

2.3. Spokój i porządek publiczny – zakłócenie

Art. 51 § 1. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorzenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 ma charakter chuligański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 3. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Podmiot: powszechny.

Strona podmiotowa: stanowiący znamię ustawowe wybryk można popełnić tylko umyślnie, skutek natomiast może być objęty zarówno umyślnością jak i nieumyślnością, stąd całe wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie.

Wykroczenia z art. 51 k.w. są wykroczeniami **skutkowymi**. Skutkiem jest zakłócenie porządku, spokoju publicznego, spoczynku nocnego przynajmniej u jednej osoby postronnej lub wywołanie zgorzenia u przynajmniej jednej osoby postronnej.

Przedmiot ochrony: spokój publiczny, porządek publiczny, spoczynek nocny oraz obyczajność publiczna.

Strona przedmiotowa: zachowanie sprawcy polega na zakłóceniu spokoju, porządku publicznego lub spoczynku nocnego albo wywołaniu zgorzenia.

Przykład:

Sprawca pozbawiony odzieży, który będzie przebywał w parku miejskim, a jego zachowanie zostanie dostrzeżone przez co najmniej jedną osobę, która zachowaniem tym poczuje się zgorzona.

Sprawca, który poprzez wykonywanie nieobraźliwych gestów, mimiki twarzy i słów, będzie zakłócał spokój np. sprzedawcy lub klientowi w sklepie, wczasowiczowi na plaży itp.

Sprawca, który poprzez głośny śpiew, krzyki, odtwarzanie głośnej muzyki na osiedlu mieszkalnym lub w jednym z mieszkań albo w zaparkowanym pojeździe, spowoduje zakłócenie spoczynku nocnego (pomiędzy godz. 22.00 a 6.00) przynajmniej jednej osobie.

Przez **zakłócenie porządku publicznego** „należy rozumieć stan, który w danym miejscu, czasie i okolicznościach, zgodnie z przyjętymi zwyczajami, obowiązującymi przepisami, uważa się za nienormalny. W obiektywnym odbiorze powszechnie akceptowanych zachowań, odczuwany jest jako utrudnienie lub uniemożliwienie ludziom normalnego zachowania się w miejscu dostępnym dla bliżej nieokreślonej liczby osób”³.

Zakłócenie spokoju publicznego to naruszenie równowagi psychicznej ludzi znajdujących się w miejscach dostępnych dla nieokreślonej liczby osób, naruszenie to może nastąpić poprzez wywołanie uczucia zaniepokojenia, zdenerwowania itp.

Zakłócenie spoczynku nocnego polega na uniemożliwieniu przynajmniej jednej osobie odpoczynku w ciszy, która obowiązuje od 22.00 do 6.00. Przy czym nie jest konieczne, aby odpoczynek ten polegał na spaniu. Przejawiać się on może także w czytaniu, oglądaniu telewizji. W niektórych sytuacjach czas odpoczynku nocnego może być określony odmiennie np. w szpitalach, sanatoriach, domach opieki społecznej.

Wywołanie zgorzienia „jest to spowodowanie negatywnych odczuć otoczenia na zachowanie sprawcy. Najczęściej taką reakcją jest uczucie wstrętu, oburzenia, niesmaku. Dla odpowiedzialności sprawcy zachowanie to musi (w zależności od rodzaju) zaistnieć w określonych ustawowo okolicznościach. Powyższe zachowanie sprawcy musi być wywołane krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem”⁴.

Wybryk „to zachowanie się jakiego wśród konkretnych okoliczności czasu, miejsca i otoczenia, ze względu na przyjęte zwyczajowo normy ludzkiego współżycia, nie należało się spodziewać, które zatem wywołuje powszechnie negatywne oceny społeczne i odczucia odrazy, gniewu, oburzenia”⁵.

Miejscem publicznym jest miejsce ogólnodostępne dla wielu osób. Może to być miejsce, do którego wstęp ma każdy bez ograniczeń np. ulica, park, sklep, jak również

³ M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 5. wydanie, s. 377.

⁴ *Ibidem*, s. 379.

⁵ Wyrok z SN z dnia 2.12.1992 r., III KRN 189/92, Lex nr 162227.

miejsce wymagające posiadania określonej karty wstępu (biletu, zaproszenia) – np. kino, stadion, tramwaj, itp.

Charakter chuligański czynu określa nam definicja zawarta w art. 47 § 5 k.w. – wykroczenie polegające na umyślnym godzeniu w porządek lub spokój publiczny albo na umyślnym niszczeniu lub uszkodzaniu mienia, jeżeli sprawca działał publicznie oraz w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiście błahaego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie podstawowych zasad porządku prawnego.

Działanie **pod wpływem alkoholu** – cecha charakteryzująca sprawcę czynu, a nie sposób działania. Dla prawidłowego zrozumienia stanu pod wpływem alkoholu należy w tym miejscu przytoczyć definicję **stanu nietrzeźwości** zawartą w art. 115 § 16 Kodeksu karnego. Przepis ten stanowi, iż stan nietrzeźwości zachodzi gdy:

- 1) zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila (‰) albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub
- 2) zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość.

Ponadto należy również określić stan **po użyciu alkoholu**, który określony jest w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Przepis ten stanowi, że stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi od 0,2 promila (‰) do 0,5 promila (‰) alkoholu albo
- 2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³.

Jak widzimy, zarówno stan nietrzeźwości, jak i stan po użyciu alkoholu odwołują się do konkretnych wskazań ilościowych stężenia alkoholu we krwi lub też obecności alkoholu w wydychanym powietrzu. By móc stwierdzić czy sprawca wykroczenia znajduje się w jednym z tych stanów zachodzi konieczność przeprowadzenia jednego z badań, a tym samym na ich podstawie uzyskania jego wyniku, który da nam podstawę do stwierdzenia z jakim stanem mamy do czynienia.

Biorąc to pod uwagę, stwierdzić należy, iż stan pod działaniem alkoholu możemy zaobserwować u sprawcy na podstawie własnych zmysłów. Będą to objawy zewnętrzne takie jak np. woń alkoholu z ust, bełkotliwa mowa, chwiejny krok, zataczanie się, brak logicznego kontaktu w rozmowie. By stwierdzić, iż sprawca wykroczenia znajduje się w stanie pod działaniem alkoholu nie potrzebujemy określenia wyniku stężenia zawartości alkoholu w jego organizmie, a tym samym nie jest konieczne przeprowadzenie żadnego z powyższych badań. Należy w tym miejscu również nadmienić, iż art. 47.1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi daje uprawnienie do poddania badaniu koniecznemu do ustalenia zawartości alkoholu w organizmie (w szczególności zabiegowi pobrania krwi) w sytuacji, kiedy zachodzi podejrzenie, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione po spożyciu alkoholu.

W takiej sytuacji sprawca wykroczenia określonego w art. 54 § 2 k.w. będzie znajdował się w okolicznościach obciążających go dodatkowo przy wymiarze kary.

Ważną kwestią jest, by w tym miejscu przywołać treść art. 140 k.w. znajdującego się w Rozdziale XVI – Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej – który stanowi: „Kto publicznie dopuszcza się nieobyczajnego wybryku, podlega karze aresztu, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.” Porównując omawiany artykuł i art. 140 k.w. należy przede wszystkim stwierdzić zachodzącą pomiędzy nimi różnicę polegającą na tym, że strona przedmiotowa art. 140 k.w. w wypełnieniu się ustawowych znamion tego wykroczenia nie wymaga zaistnienia skutku w postaci wywołania zgorszenia, zakłócenia porządku lub spokoju publicznego u żadnej osoby. Wystarczy, by zachowanie sprawcy w postaci nieobyczajnego wybryku zaistniało w miejscu publicznym (np. biegająca nago osoba w parku ujawniona przez patrol policji; głośno krzycząca, śpiewająca osoba na osiedlu mieszkalnym ujawniona przez patrol policji).

2.4. Publiczne nawoływanie do popełnienia czynu zabronionego

Art. 52a k.w.: „kto:

- 1) publicznie nawołyuje do popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego,
  - 2) publicznie nawołyuje do przeciwdziałania przemocą aktowi stanowiącemu źródło powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 3) publicznie pochwała popełnienie przestępstwa, jeżeli zasięg czynu albo jego skutki nie były znaczne
- podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny”.

Podmiot: powszechny.

Strona podmiotowa: umyślnie w zamiarze bezpośrednim i ewentualnym.

Przedmiot ochrony: porządek i spokój publiczny przed zachowaniami wskazanymi w przepisie np.: nawoływaniem do nieposłuszeństwa lub jego pochwalaniem.

Strona przedmiotowa: jest to wykroczenie, które ma charakter formalny. Jego dokonanie następuje z chwilą nawoływania do przestępstwa, chociażby nie odniosło ono żadnego skutku.

Przykład:

Sprawca, który na legalnej, ogólnodostępnej akcji protestacyjnej przeciwko budowie jakiegoś obiektu (budowy elektrowni atomowej, zapory wodnej), będzie nawoływał obecne tam osoby do popełnienia przestępstwa np. zniszczenia znajdującego się tam sprzętu budowlanego.

Publiczne – jest działanie skierowane lub dostępne dla nieokreślonej liczby osób. Obojętne jest przy tym miejsce, czy to jest park, plac, ulica czy prywatna nieruchomości. Znaczenie ma tylko fakt dostępności dla niesprecyzowanej liczby osób.

Nawoływanie – to działanie polegające na wpływaniu na świadomość innych osób ukierunkowana na wywołanie określonego skutku np. powzięciu zamiaru wykonania czynności popełnienia przestępstwa. Nawoływanie nie musi polegać na wykrzykiwaniu,

ale równie dobrze może polegać na przekazywaniu wezwania do popełnienia przestępstwa pisemnie lub w formie rysunków, graffiti bądź przekazu elektronicznego.

Pochwalanie – różni się od nawoływania tym, iż zamiarem sprawcy objęte jest stworzenie atmosfery akceptacji dla popełnienia przestępstwa lub przestępstwa popełnionego, podczas gdy nawoływanie polega na wytworzeniu takiego zamiaru u odbiorcy nawoływania. Sposób nawoływania i pochwały może być różny np.: wznoszenie okrzyków, eksponowanie transparentów, haseł, wygłaszanie przemówień, zamieszczanie publikacji prasowej.

Przeciwdziałanie – polega na podjęciu działania skierowanego przeciwko aktowi normatywnemu. W odróżnieniu od nieposłuszeństwa będącego bierną formą zachowania, przeciwdziałanie stanowi czynną formę zachowania człowieka.

Nieposłuszeństwo – jest zachowaniem obejmującym zaniechanie podjęcia działań nakazanych przez wskazany akt normatywny.

2.5. Przepisy porządkowe – naruszenie

Art. 54 k.w.: „kto wykracza przeciwko wydanym z upoważnienia ustawy przepisom porządkowym o zachowaniu w miejscach publicznych, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany”.

Podmiot: powszechny.

Strona podmiotowa: umyślnie i nieumyślnie.

Przedmiot ochrony: porządek i spokój publiczny w zakresie nienaruszania przepisów porządkowych dotyczących zachowania w miejscach publicznych.

Strona przedmiotowa: wykroczenie to można popełnić zarówno z działania jak również z zaniechania.

Cechą charakterystyczną wykroczenia jest jego blankietowość, czyli odwołanie się do norm prawnych zawartych w innych aktach normatywnych (wydanych na podstawie ustawy), a niezabezpieczonych sankcją karną.

Jak wynika ze zwrotu „wydanym z upoważnienia ustawy” sankcją objęte są jedynie normy zawarte w rozporządzeniach lub aktach prawa miejscowego, gdyż tylko te akty wydawane są na podstawie ustaw. Jeśli zatem zakazy lub nakazy wynikają z innych aktów normatywnych np. zarządzeń ministrów, uchwał Rady Ministrów i sprawca narusza te zakazy i nakazy to nie podlega sankcji z art. 54 k.w.

Upoważnienie to zostało przyznane wszystkim organom samorządowym. W przypadku gminy jest to ustawa z dnia 8 marca 1900 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), która w art. 40 ust. 3 i 4 oraz w art. 41 stwierdza, że w zakresie nieuregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących rada gminy może wydawać przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Również samorząd powiatowy na podstawie ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz.U. z 2001 r. nr 142, poz. 1592 z późn. zm.), która to w art. 41 i 42 daje podobne delegacje ustawowe, uprawnienia do wydawania przepisów porządkowych na terenie województwa określa art. 60 i 61 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. nr 31, poz. 206), które stwierdzają, że w zakresie nieuregulowanym w przepisach powszechnie obowiązujących wojewoda może wydawać rozporządzenia porządkowe, jeżeli jest to niezbędne do ochrony życia, zdrowia lub mienia oraz do zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Inne organy państwa również mogą wydawać przepisy porządkowe, pod warunkiem, że ich uprawnienia wynikają z upoważnienia ustawowego. Przykładem może tu być art. 59 ust. 8 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. nr 16, poz. 94 z późn. zm.), który stwierdza, że minister właściwy do spraw transportu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, przepisy porządkowe obowiązujące na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych, uwzględniając warunki i wymagania funkcjonowania transportu kolejowego. Zalecenie to zostało wykonane poprzez wydanie rozporządzenia

ministra infrastruktury z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych (Dz.U. nr 264, poz. 2637). Warto tutaj zwrócić uwagę, iż przy tworzeniu przepisów porządkowych rada gminy nie może wkraczać w obszary uregulowane przez akty wyższego rzędu, np. ustawę. Jako przykład można podać sytuację związaną z określeniem dodatkowych miejsc na terenie gminy, gdzie zakazuje się spożywania alkoholu (wyr. NSA z dnia 25 listopada 1994 r., SA/Wr 1954/94 (Wokanda 1995, nr 5, poz. 31).

Sankcja z art. 54 k.w. nie obejmuje zachowań w miejscach niepublicznych, jak również norm zachowania w miejscach publicznych wynikających z ustaw, gdyż dyspozycja art. 54 k.w. obejmuje tylko przepisy wydane z upoważnienia ustawy, a nie same ustawy. Nie stosuje się go również w przypadku, gdy przepisy porządkowe mają określoną sankcję za ich naruszenie – „przepisy porządkowe wydane na podstawie ustawowego upoważnienia nie mogą określać sankcji za ich naruszenie”⁶.

Przykład:

Sprawcą będzie osoba w stanie nietrzeźwości, która przebywa na terenie boiska sportowego „Orlik”, na terenie którego zgodnie z regulaminem, obowiązującym na podstawie uchwały właściwej miejscowo rady gminy, przebywanie osobie w takim stanie jest zabronione jako wykroczenie.

2.6. Żebractwo w miejscu publicznym

Art. 58 § 1 k.w.: „kto, mając środki egzystencji lub będąc zdolny do pracy, żebrze w miejscu publicznym, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto żebrze w miejscu publicznym w sposób natarczywy lub oszukańczy, podlega karze aresztu albo ograniczenia wolności”.

Podmiot: musi posiadać cechę posiadania środków egzystencji lub zdolność do pracy.

⁶ B. Kurzępa: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 1. wydanie, s. 227.

Strona podmiotowa: § 1 – umyślność w zamiarze bezpośrednim i ewentualnym, § 2 – umyślność w zamiarze bezpośrednim.

Przedmiot ochrony: bezpośrednim przedmiotem ochrony jest porządek publiczny wolny od zachowań polegających na wyłudzeniu, nadużywaniu ofiarności społeczeństwa.

Strona przedmiotowa: zachowanie sprawcy polega na żebraniu czyli wyprasaniu dla siebie datków pieniężnych lub w naturze.

Żebractwo zostało już spenalizowane w przedwojennym rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa. W art. 2 rozporządzenia „żebrakiem” była osoba, która zawodowa zajmowała się wyprasaniem dla siebie w jakikolwiek sposób jałmużny. Można przyjąć, iż „żebranie” to powtarzające się proszenie o wsparcie lub jałmużnę. Nie będzie jednak odpowiadała z tego artykułu osoba, która jednorazowo prosi o pomoc w związku z wydarzeniem losowym, np. pożarem⁷.

W § 1 – określona jest sytuacja w której sprawca posiada środki egzystencji (jest to znamię wymagające od organu każdorazowej oceny, czy sprawca ma rzeczywiście jakieś środki egzystencji oraz czy są one dla niego i jego rodziny wystarczające dla zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych w zakresie np. żywienia, ubrania itp. lub zdolność do pracy) zdolność do samodzielnego zapewnienia sobie środków utrzymania poprzez pracę zarobkową, jednakże nie stara się o taką pracę lub jej nie podejmuje. „Wystąpienie typu podstawowego jest uzależnione od stwierdzenia jednego z dwóch alternatywnie określonych w art. 58 § 1 znamion[...]”⁸.

Natomiast § 2 – to żebranie w sposób natarczywy (tj. polegające na wyprasaniu jałmużny, wielokrotnym zaczepianiu przechodniów, obrzucaniu ich wyzwiskami jeżeli nie ofiarują jałmużny) lub realizowane w sposób oszukańczy tzn. sprawca bez względu na to, czy ma środki egzystencji czy też ich nie posiada, stara się wpłynąć

⁷ B. Kurzępa: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 1. wydanie, s. 233.

⁸ T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 4. wydanie, s. 169.

na ewentualnych ofiarodawców poprzez takie działania oszukańcze, które mają wywołać uczucie litości np.: udawanie kalectwa, otaczanie się dużą liczbą dzieci, udawanie osoby ciężko chorej. Jest to typ kwalifikowany wykroczenia z art. 58 k.w.

Okolicznością modalną właściwą dla wykroczeń wskazanych w art. 58 kw. jest **miejsce publiczne**.

Karalne jest nakłanianie do zebrania osoby małoletniej, bezradnej lub pozostającej w zależności od sprawcy – spenalizowane art. 104 k.w.

Przykład:

§ 1 – Sprawca, mając źródło dochodu wystarczające do pokrycia własnych potrzeb życiowych lub będąc zdolnym do podjęcia pracy zarobkowej, nie czyni starań, by ją podjąć – jednocześnie w miejscu publicznym (np.: chodnik, park, parking), wyprasza datki.

§ 2 – Sprawca, podobnie jak w § 1, żebrze w miejscu publicznym, jednakże robi to w sposób natarczywy (zaczepia, ciągnąc za rękaw, zwraca się kilkakrotnie o datek – przy czym należy nadmienić, że poszczególne zachowania świadczące o natarczywości, mogą zostać skierowane za każdym razem do innej osoby – np. do osób stojących w kolejce) lub w sposób oszukańczy (np. udaje kalectwo – ślepotę, brak kończyn) wprowadzając w błąd osobę darczyńcy. W wypełnieniu ustawowych znamion wykroczenia tego paragrafu nie ma znaczenia, czy sprawca faktycznie posiadał źródło dochodu lub był zdolny do podjęcia pracy zarobkowej.

2.7. Ogłoszenia prywatne – umieszczanie w miejscu publicznym do tego nieprzeznaczonym

Art. 63a § 1. k.w.: „kto umieszcza w miejscu publicznym do tego nie przeznaczonym ogłoszenie, plakat, afisz, apel, ulotkę, napis lub rysunek albo wystawia je na widok publiczny w innym miejscu bez zgody zarządzającego tym miejscem, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec przepadek przedmiotów stanowiących przedmiot wykroczenia oraz nawiązkę w wysokości do 1500 złotych lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.”

Podmiot: powszechny.

Strona podmiotowa: umyślnie, nieumyślnie.

Przedmiot ochrony: przepis ten chroni miejsca publiczne przed oszpeceniem ich poprzez wywieszanie plakatów, afiszy czy ogłoszeń.

Strona przedmiotowa: wykroczenie to można popełnić jedynie z działania, polegającego na umieszczaniu w miejscu publicznym do tego nieprzeznaczonym ogłoszenia, plakatu, afiszu, ulotki, napisu lub rysunku albo wbrew woli zarządzającym miejscem do tego przeznaczonym.

Ustawodawca w tym przepisie chroni miejsce publiczne przed oszpeceniem go poprzez umieszczanie w miejscach do tego nie wyznaczonych ogłoszeń i temu podobnych. Tego typu informacje (ogłoszenia, afisze, ulotki) powinny być umieszczane na przygotowanych w tym celu słupach ogłoszeniowych, tablicach, czy gablotach. Znamię czasownikowe „umieszcza” użyte w opisie czynu należy rozumieć szeroko, np. jako powieszenie, przyklejanie, narysowanie, podpięcie, namalowanie, itp.

Przykład:

Sprawca umieści ofertę pracy (poprzez przyklejenie kartki papieru taśmą klejącą) na szybie drzwi wejściowych do urzędu miasta bez uprzedniej zgody zarządcy budynku.

2.8. Nieruchomości – uchybienie obowiązkowi oznakowania

Art. 64 § 1 k.w.: Kto, będąc właścicielem, administratorem, dozorcą lub użytkownikiem nieruchomości, nie dopełnia obowiązku umieszczenia w odpowiednim miejscu albo utrzymania w należytym stanie tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości, nazwą ulicy lub placu albo miejscowości,

podlega karze grzywny do 250 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopełnia obowiązku oświetlenia tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości.

Podmiot: indywidualny - osoby wskazane w dyspozycji przepisu § 1 i § 2.

Strona podmiotowa: umyślnie i nieumyślnie.

Przedmiot ochrony: prawo do uzyskania należytej informacji w zakresie nazw ulic, placów i miejscowości oraz o numerów porządkowych nieruchomości.

Strona przedmiotowa: wykroczenie wieloodmianowe; zachowanie sprawcy może polegać m.in. na niedopełnieniu obowiązku umieszczenia w odpowiednim miejscu albo utrzymania w należytych stanie tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości, nazwą ulicy lub placu albo miejscowości. Natomiast w § 2 tego artykułu ustawodawca nałożył obowiązek oświetlenia tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości. Do zaistnienia tego wykroczenia wystarczy, aby sprawca postąpił chociażby w jeden ze sposobów opisanych w dyspozycji. Na podstawie kodeksu cywilnego, a konkretnie art. 46 § 1, nieruchomościami są części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki trwale z gruntem związane lub części takich budynków, jeżeli na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności.

Przykład:

Właściciel nowo budowanego domu jednorodzinnego, oddając dom do użytku, uzyskuje we właściwym urzędzie gminy decyzję o przyznaniu numeru domu, jest zobowiązany do umieszczenia tego numeru na budynku (czasem również i ogrodzeniu posesji) we wskazanym terminie.

Zakończenie

Autorzy skryptu dołożyli starań, aby konstrukcja treści w nim zawartych była przystępna dla słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego i pozwoliła im przyswoić treści dotyczące ustawowych znamion wykroczeń, które objęte zostały ich programem szkolenia. Materiały te mogą być również wykorzystane podczas kursów specjalistycznych realizowanych w Szkole Policji w Katowicach.

Literatura

Marek Bojarski, Wojciech Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 5, Warszawa: C.H. BECK, 2011.

Tadeusz Bojarski, Aneta Michalska-Warias, Joanna Piórkowska-Flieger, Maciej Szwarczyk, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa: Lexis Nexis, 2013.

Bolesław Kurzępa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, wyd. 1, Warszawa: Lexis Nexis, 2008.

Zakład Służby Kryminalnej

kom. Henryk Bartecki
asp. Rafał Błoch

Szkoła Policji w Katowicach
ul. gen. Jankego 276
40-684 Katowice-Piotrowice
www.katowice.szkolapolicji.gov.pl

